

## บทที่ 5

### สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง"การศึกษาการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการ  
เรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542" สรุปผลวิจัยได้ดังนี้

#### วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตาม  
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

สำหรับในการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับต่อ  
ไปนี้

#### 1. สรุปผลการวิจัย

1.1 สรุปผลการวิจัยจากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน  
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ของครูศิลปศึกษา

1.2 สรุปผลการวิจัยจากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน  
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ของนักวิชาการด้าน  
ศิลปศึกษา

#### 2. อภิปรายผลการวิจัย

2.1 อภิปรายผลการวิจัยจากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้น  
ฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ของครูศิลปศึกษา

2.2 อภิปรายผลการวิจัยจากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนการศึกษา  
ขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ของ  
นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษา

#### 3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

## 1. สรุปผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.1 ผลการวิจัยจากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนการศึกษาระดับชั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ของครูศิลปศึกษา

**ตอนที่ 1** ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

**ตอนที่ 2** ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนการศึกษาระดับชั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในด้านต่อไปนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์
2. ด้านเนื้อหาสาระ
3. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้
4. ด้านการวัดและประเมินผล

**ตอนที่ 3** ผลการวิเคราะห์ ความคิด และข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนการศึกษาระดับชั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

1.2 ผลการวิจัยจากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนการศึกษาระดับชั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

**ตอนที่ 1** ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

**ตอนที่ 2** ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในด้านต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์
2. เนื้อหาสาระ
3. การจัดกระบวนการเรียนรู้
4. การวัดและประเมินผล

- ความคิดเห็นที่คณะอื่น ๆ เพิ่มเติม

- ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

## 1.1 ผลการวิจัยจากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการ เรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ของครูศิลปศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูศิลปศึกษา จำนวน 336 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.8 เพศชาย ร้อยละ 43.2 และมีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.6 ส่วนมากมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 89.6 รองลงมาคือ สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 6.0 และต่ำกว่าปริญญาตรีเพียงร้อยละ 4.5 สาขาวิชาหรือวิชาเอก/วิชาโทที่จบ การศึกษาส่วนใหญ่เป็นสาขาอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 65.8 รองลงมาคือ สาขาวิชาศิลปะศิลปศึกษา ดนตรี นาฏศิลป์ หรือวิชาที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 34.2

ประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปะศึกษา อายุระหว่าง 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.9 รองลงมาอายุ 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 23.5 อายุระหว่าง 6-10 ปี ร้อยละ 17.3 อายุระหว่าง 16.20 ปี ร้อยละ 11.9 อายุระหว่าง 10-15 ปี ร้อยละ 10.4 ตำแหน่งของครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่เป็นอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมาคือ ตำแหน่งครูศิลปศึกษา คิดเป็นร้อยละ 39.9 ผู้บริหาร (หรือรักษาการณ) คิดเป็นร้อยละ 5.4 และนักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาร้อยละ 0.3

ประสบการณ์ในการเข้าอบรม ประชุมสัมมนา เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 50.9 รองลงมาคือ อยู่ระหว่าง 2-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 36.0 มากกว่า 5 ครั้งขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 6.8 และอยู่ระหว่าง 4-5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.3

ท่านคิดว่าท่านมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะอย่างไร ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 61.6 รองลงมาคือ มีความรู้ความเข้าใจน้อย คิดเป็นร้อยละ 32.1 และมีความรู้ความเข้าใจ ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 6.3

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนการศึกษาระดับพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล สรุปได้ดังนี้

#### ด้านวัตถุประสงค์

ด้านการกำหนดจุดประสงค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ในข้อที่ 8 ในทุกระดับ ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีความรัก ความภูมิใจในศิลปะไทย ศิลปะท้องถิ่น ( $\bar{X} = 4.63$ ) รองลงมาคือ ข้อที่ 5 ในระดับชั้น ม.1-ม.3 (ปีที่7-9) ควรเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อความคิดความรู้สึกประทับใจของตนเอง ผ่านกระบวนการทำงาน และผลงานศิลปะ ( $\bar{X} = 4.23$ )

#### ด้านเนื้อหาสาระ

ด้านเนื้อหาสาระกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ในข้อที่ 6 ควรส่งเสริมการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมที่ได้มาจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ นอกห้องเรียน ( $\bar{X} = 4.55$ ) รองลงมาคือ ข้อที่ 3 ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับรู้ในความงามของผลงานศิลปะ ความงามที่พบในธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ( $\bar{X} = 4.49$ ) และข้อที่ 8 ควรเลือกเนื้อหาที่ทันสมัย ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ มีค่าเจียน้อยที่สุด ( $\bar{X} = 4.14$ )

#### ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ในข้อที่ 5 ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานศิลปะ ตามความถนัด และความสามารถของตนเอง ( $\bar{X} = 4.60$ ) รองลงมาคือ ข้อที่ 4 ควรจัดกิจกรรมทั้งใน และนอกห้องเรียน โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ( $\bar{X} = 4.59$ ) และข้อที่ 8 ควรใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีวิจัยเป็นฐาน โดยใช้กระบวนการวิจัยในการค้นหา รวบรวมความรู้ และใช้ผลการวิจัยเป็นแหล่งอ้างอิงความรู้ มีค่าเจียน้อยที่สุด ( $\bar{X} = 4.08$ )

### ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ในข้อที่ 9 ควรเน้นการมี คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม ( $\bar{X} = 4.60$ ) รองลงมาคือ ข้อที่ 6 ควรประเมินผลการเรียนรู้ทักษะความสามารถ และความถนัดทางศิลปะของผู้เรียนแต่ละคนในสภาพที่เป็นจริง ( $\bar{X} = 4.51$ ) และข้อที่ 10 ควรเปิดโอกาสให้ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการกำหนดเกณฑ์ในการวัด และประเมินผลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ( $\bar{X} = 4.26$ )

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะทั่วไป เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545

ในเรื่องการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

### ด้านวัตถุประสงค์

ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า ควรเน้นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ การแสดงออก รวมถึงความกล้าแสดงความคิดเห็น การสื่อความคิด ความรู้สึก และใช้ศิลปะเป็นสื่อกลางผ่านกระบวนการทำงานของตนเอง ควรเน้นพื้นฐานศิลปะจากธรรมชาติที่อยู่ใกล้ตัว และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ พร้อมทั้งจัดให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ตามความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น โดยคำนึงถึงพื้นฐานของผู้เรียน ให้เหมาะสมกับช่วงชั้น พัฒนาการของแต่ละคน ส่งเสริมให้มีการบูรณาการ ในกลุ่มสาระเดียวกัน และข้ามกลุ่มสาระ และควรเน้นให้ผู้เรียนตระหนักในคุณค่าของศิลปะไทย ศิลปะท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย นอกจากนี้ ควรมีการสอดแทรก คุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียนเพื่อที่จะสามารถดำรงตนได้อย่างมีความสุขกับชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมปัจจุบัน และอนาคต รวมถึงส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักความซาบซึ้ง เห็นคุณค่าในความงามสุนทรียภาพ รู้จักการเน้นให้ผู้เรียนทำงานเป็นระบบมีการช่วย

เหลือซึ่งกัน และกัน มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พบงานศิลปะแขนงต่าง ๆ เพื่อให้เกิดแนวคิด และมุมมองที่กว้างขึ้น

#### ด้านเนื้อหาสาระ

ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง ซึ่งเป็นเรื่องราวที่อยู่รอบตัว ที่อยู่ในชีวิตประจำวัน เนื้อหาสาระนั้นจะต้องมีความยืดหยุ่น เปิดกว้าง หลากหลาย และแปลกใหม่ตรงกับความต้องการ ความเหมาะสมกับผู้เรียน ความถนัดของแต่ละบุคคล ควรเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับ ศิลปวัฒนธรรมไทย ศิลปะสากล ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมจินตนาการ ความคิดรวบยอด คิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และสามารถบูรณาการในกลุ่มสาระเดียวกัน หรือข้ามกลุ่มสาระได้ นอกจากนี้ ควรสอดแทรก คุณธรรม จริยธรรม รวมถึงการเปิดโอกาสให้สถานศึกษาร่วมกับชุมชน และวิทยากรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนในการกำหนดเนื้อหาสาระ

#### ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ควรจัดตามความถนัด ความต้องการ ความสนใจ และเหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จนผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายน่าสนใจ ง่ายต่อการที่ ผู้เรียนสามารถมีประสบการณ์ตรงจนสามารถปฏิบัติจริง สามารถนำไปใช้ได้ดีในชีวิตประจำวัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัว มีการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยจัดศูนย์การเรียนรู้จากชุมชน แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น ในรูปแบบของทัศนศึกษา หรือกิจกรรมนอกสถานที่ที่มีการจัดกิจกรรมทั้งใน และนอกห้องเรียน มีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และการแสดงออก ควรเน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพที่เป็นจริง ให้ผู้เรียนได้มีการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี รู้จักการใช้เทคนิควิธีสอนที่หลากหลาย แปลกใหม่ นำมาจัดให้กับผู้เรียน และให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ในลักษณะกระบวนการกลุ่มมีการบูรณาการวิธีสอน และสามารถบูรณาการร่วมกับวิชาอื่นๆได้ รวมถึงมีการสอดแทรก คุณธรรม จริยธรรมในการเรียนแต่ละครั้ง

### ด้านการวัดและประเมินผล

ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง จะนำไปสู่การที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ส่วน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผล มีการใช้การวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย และประเมินผล ก่อนเรียน ระหว่างเรียน หลังเรียน มีการทดสอบปลายภาคเรียน โดยเน้นการปฏิบัติจริง โดยดูจากผลงาน ทักษะกระบวนการ และความถนัดเป็นรายบุคคล เพราะแต่ละคนมีพื้นฐานไม่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้ควรใช้เครื่องมือวัดผลที่เชื่อถือได้ มีความเที่ยงตรง และควรพิจารณาจาก แบบทดสอบ ประเมินผลงาน สังเกตพฤติกรรม ผสมผสานกับการประเมินจากแฟ้มสะสมงาน ควบคู่กับการดูพัฒนาการประกอบกันไป

ในด้านความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะนั้น ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการควรมีครูที่จบทางด้านศิลปะโดยตรง ทั้งนี้เพื่อจัดการเรียนการสอนได้ดีกว่าครูที่จบจากสาขาอื่น ๆ และควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความรู้แก่ครูผู้สอนในด้านการจัดการเรียนการสอน หรือจัดอบรมครูศิลปะ และส่งเสริมให้มีการผลิตเอกสารทางด้านศิลปะ รวมถึงสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์อย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ และในการจัดการเรียนการสอนควรนำไปประยุกต์บูรณาการกับกลุ่มสาระเดียวกันหรือข้ามกลุ่มสาระได้ ควรคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญโดยคำนึงถึงความถนัด และศักยภาพของแต่ละบุคคล และสภาพที่เป็นจริงของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของในแต่ละท้องถิ่น และให้ชุมชน ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนกับสถานศึกษา นอกจากนี้ควรจัดทำแผนการสอนล่วงหน้า เพื่อจะได้รู้ และมีการเตรียมตัวที่ดีในสิ่งที่จะถ่ายทอด ส่วนการจัดการเรียนการสอน ควรมีความยืดหยุ่น หลากหลาย ประกอบกับส่งเสริมให้มีการแสดงผลงานศิลปะ หรือจัดนิทรรศการปรากฏแก่สาธารณชนในชุมชน เพื่อเป็นแรงเสริมในการพัฒนางานศิลปะต่อไป

## 1.2 ผลการสัมภาษณ์นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาส่วนใหญ่ มีอาชีพครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา (จำนวน 6 คน) ครูผู้สอนศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษา (จำนวน 4 คน) ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (จำนวน 3 คน) และอาจารย์ผู้สอนศิลปศึกษาในระดับอุดมศึกษา (จำนวน 2 คน) มีคุณวุฒิทางการศึกษา ส่วนใหญ่ศึกษาในระดับปริญญาตรี (จำนวน 9 คน) ปริญญาโท (จำนวน 5 คน) และต่ำกว่าปริญญาตรี (จำนวน 1 คน) ส่วนประสบการณ์สอน/การทำงาน นักวิชาการศิลปศึกษาส่วนใหญ่ มีประสบการณ์สอน/การทำงาน 15 ปีขึ้นไป (จำนวน 14 คน) และ 6-10 ปี (จำนวน 1 คน)

ประสบการณ์ในการเข้าร่วมฝึกอบรม ประชุม สัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมฝึกอบรม ประชุม สัมมนา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (จำนวน 12 คน) เป็นเรื่องของการจัดทำสาระการเรียนรู้ศิลปะ การจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะซึ่งจัดโดย กรมวิชาการ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ศูนย์ศิลปะ กรมสามัญศึกษา และหน่วยศึกษานิเทศ กรมสามัญศึกษา และที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมฝึกอบรม ประชุมสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (จำนวน 3 คน)

ท่านศึกษาค้นหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างไร (โปรดระบุแหล่งการเรียนรู้) นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาส่วนใหญ่ ศึกษาค้นหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก กรมวิชาการ, กรมสามัญศึกษา (จำนวน 4 คน) ศึกษาจากเอกสารทั่วไป และจากห้องสมุดต่าง ๆ (จำนวน 4 คน) จากนักวิชาการ และศึกษานิเทศก์ในเขตการศึกษา 2 (จำนวน 3 คน) จากข่าวสารหนังสือที่ได้จากหน่วยงานต่าง ๆ (จำนวน 3 คน) จาก การอบรมศูนย์ศิลปะ โรงเรียนสวนกุหลาบนนทบุรี (จำนวน 1 คน) การอบรมจากหน่วยงานเอกชน

และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (จำนวน 1 คน) และจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการ  
ศึกษา 2 (จำนวน 1 คน)

## ตอนที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

### ด้านวัตถุประสงค์

นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า การกำหนดวัตถุประสงค์กลุ่มสาระการ  
เรียนรู้ศิลปะจะไม่มีปัญหาในทางปฏิบัติ แต่ถ้าจะมีปัญหาคงสืบเนื่องจากในระยะแรกของการปรับ  
หลักสูตรซึ่งเปลี่ยนไปจากเดิม เนื่องจากครูไม่แน่ใจว่าสิ่งที่ หลักสูตรกำหนดจะสามารถนำมา  
วิเคราะห์ย่อยเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ได้ครอบคลุมตามมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นได้  
หรือไม่ เพราะครูต้องใช้ความรู้หลายด้านในการนำมาวิเคราะห์เป็นหลักสูตรสถานศึกษา และการ  
กำหนดวัตถุประสงค์กว้างเกินไป จะเป็นการยากสำหรับครูศิลปะในการจัดกิจกรรมได้ครอบคลุม  
ทั้งหมด

การกำหนดวัตถุประสงค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในปัจจุบัน ที่อาจจะเป็นปัญหาในด้าน  
การจัดการเรียนการสอนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นว่ามีปัญหา คือไม่  
แน่ใจว่ากิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นจะบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ เพราะครูกลุ่มศิลปะทั้ง 3  
สาขา มีทักษะ และวิธีการแสดงออกที่แตกต่างกัน การนำครูหนึ่งคนสอนในทุกวิชา จะส่งผลต่อ  
กระบวนการจัดการเรียนการสอนไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และจะมีปัญหาในทางปฏิบัติ  
เพราะวิชาศิลปะนั้น สอนให้มีการแก้ไขพัฒนาผลงานให้มีประสิทธิภาพเสมอ ดังนั้นการสอนให้  
หลากหลายเป็นเรื่องที่ยาก เพราะผู้เรียนทำงานมากแต่อาจจะขาดคุณภาพ และทำงานได้ไม่เต็ม  
ศักยภาพและมีปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างสภาพของสถานศึกษาในแต่ละท้องถิ่นที่มี  
ศักยภาพที่แตกต่างกัน

ส่วนการกำหนดวัตถุประสงค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในอนาคตนั้น ควรมีการปรับให้เข้า  
กับหลักสูตรแกนกลาง โดยกรรมการทำหลักสูตรต้องทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ และนำหลักสูตร  
แกนกลางมาวิเคราะห์ตามขั้นตอนของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยยึดหลักการในความรู

พื้นฐาน และสากล เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในความรู้พื้นฐานเท่าเทียมกันทั่วประเทศ และจัดทำสาระให้ชัดเจน ตามช่วงชั้นปี ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ตามหลักสูตร ตามมาตรฐาน เดียวกันทั่วประเทศ และจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์แกนกลาง

การกำหนดวัตถุประสงค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในอนาคต นั้นควรมีการปรับให้เข้ากับความต้องการของหลักสูตรท้องถิ่น โดยการสำรวจความต้องการของชุมชนนักเรียน ผู้ปกครอง แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่ และวิทยากรท้องถิ่น และวิเคราะห์หลักสูตรท้องถิ่น โดยอาศัยวิสัยทัศน์ของโรงเรียนมาใช้ในการพิจารณาจัดทำสาระการเรียนรู้ ควรเน้นการสืบทอด ความรัก ความหวงแหน ในศิลปะท้องถิ่น และความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาไทย และจัดแหล่งการเรียนรู้ให้เพียงพอับความต้องการของท้องถิ่น และหลักสูตร

#### ด้านเนื้อหาสาระ

เนื้อหาสาระกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่เหมาะสมกับยุคปฏิรูปการศึกษา และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่จะให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์อย่างครอบคลุมใน ทุกด้าน นั้น เนื้อหาสาระตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่กำหนดให้สาระการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ทักษะศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ตามทัศนะของนักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า ควรจัดเฉพาะด้านเรียนเป็นเรื่อง ๆ เป็นเอกเทศ เพราะทั้ง 3 สาขา มีเนื้อหาสาระที่แตกต่าง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษา เน้นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละพื้นที่ จัดตามความ สนใจของ ผู้เรียน ชุมชน และจัดแบบบูรณาการเนื้อหาวิชาเข้าด้วยกัน

เนื้อหาที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนยุคปฏิรูปการศึกษา นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า ควรจัดให้ความรู้ในด้านความรู้พื้นฐาน โดยเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการสืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง มีการบูรณาการเนื้อหาวิชา จนกระทั่ง ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ได้จริง ส่วนเนื้อหาควรได้มาจากแหล่งการเรียนรู้ทั้งใน และนอกโรงเรียน

เนื้อหาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่นนั้น ควรจัดตามความต้องการของท้องถิ่น โดยอาศัยภูมิความรู้ท้องถิ่น ศิลปะท้องถิ่นเช่น สาระของชุมชน เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัว และสามารถหาแหล่งการเรียนรู้ได้ง่าย และยังทำให้เกิด ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมากขึ้น และสอดคล้องกับพัฒนาการความต้องการของ

ผู้เรียน ตลอดจนผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ควรเป็นเนื้อหาที่สามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันในท้องถิ่นตนเอง และท้องถิ่นอื่นๆได้ เนื้อหาควรมีความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์กับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น โดยให้เห็นคุณค่าทางทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

เนื้อหาสาระกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่มุ่งเน้น ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ สุนทรียภาพ และการแสดงออกอย่างอิสระ ตามทัศนะของนักวิชาการด้านศิลปศึกษาส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า ควรเป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนสามารถคิด จินตนาการจากสิ่งที่อยู่รอบตัว หรือได้รับความงามจากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมใกล้ตัวนำมาสร้างงานศิลปะเป็นของตนเองได้ และเรียนรู้จากต้นแบบที่ถูกต้องตามแบบอย่าง และรู้จักประยุกต์ดัดแปลงได้อย่างเหมาะสม เป็นเนื้อหาตามความสนใจตามความชอบของผู้เรียน มีความอิสระ และสามารถสร้างงานเป็นของตนเองได้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากทฤษฎี และปฏิบัติจริงทุกกระบวนการอย่างอิสระ

#### การจัดกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ คิดยืดหยุ่น คิดคล่องนั้น ควรจัดกิจกรรมที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น หลากหลาย ตามความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน และให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษานอกสถานที่ จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชิญวิทยากรมาให้ความรู้สำหรับผู้เรียน ควรเน้นกระบวนการกลุ่ม การแก้ปัญหาจนเกิดทักษะการเรียนรู้ได้เอง นอกจากนี้ควรจัดให้เหมาะสมตามช่วงชั้นของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีอิสระ และมีส่วนร่วมในการวางแผนในการทำกิจกรรม มีการศึกษาจากของจริง นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ และลงมือปฏิบัติได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทอันสำคัญต่อความคิดตนเองสามารถ วิพากษ์ วิจารณ์ ผลงานของตนเอง และผู้อื่นได้อย่างมีหลักการ มีเหตุผล

การจัดกระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตาม พ.ร.บ. พ.ศ.2542 ของโรงเรียน ในส่วนกลาง และท้องถิ่น ควรมีลักษณะที่แตกต่างกัน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ในภาคกลาง ให้ยึดตามสภาพของสถานศึกษาของแต่ละแห่งให้เน้นทักษะปฏิบัติจริงทักษะเกี่ยวกับชีวิต ส่วนการจัดกระบวนการเรียนรู้ในท้องถิ่นนั้น ควรจัดโดยเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า และให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในศิลปะท้องถิ่นนั้นๆ ให้ผู้เรียนรู้จัก

การสืบสาน และอนุรักษ์ศิลปะ โดยคำนึงถึงวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่นนอก จากนี้ควรจัดตามสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ มีการศึกษานอกสถานที่ และเชิญวิทยากรมาสาธิต และบรรยาย ประกอบด้วย

ส่วนการจัดกระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่ยังประสบกับปัญหา และอุปสรรคที่ทำให้การเรียนการสอนศิลปะไม่เกิดสัมฤทธิ์ผล ตามที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้น สาเหตุเนื่องจากครูมีภาระงานอื่น ๆ มากเกินไปทำให้ไม่ค่อยเอาใจใส่ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ และครูต้องการความรู้เพิ่มเติมวิทยาการใหม่ ๆ ส่วนการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี 3 วิชาให้ครอบคลุมทุกด้านจะทำให้เกิดปัญหาเรื่องของเวลาในการจัดกิจกรรมไม่เพียงพอนอกจากนี้ ยังมีปัญหา ในเรื่องของแหล่งการเรียนรู้มีน้อย และห่างไกลสถานศึกษา ซึ่งมีผลกระทบต่อวิชาเรียนอื่น ๆ ได้ ส่วนปัญหาอื่นๆ คือ ครูขาดความรู้เฉพาะทาง และสอนไม่ตรงกับสาขาที่ตนเองถนัด

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว ควรได้รับการแก้ไขปัญหาโดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบให้ จนเป็นเรื่อง ๆ ภายในเวลาที่กำหนด และสามารถบูรณาการได้ และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกัน ประชุมวางแผนในการคิด ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีสัดส่วนสมดุลกัน มีการจัดบุคลากร ตามความถนัดของสาขาวิชาที่สอน และดำเนินการอย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง

#### ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ที่ทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลได้มากที่สุด และมี ความยุติธรรมต่อผู้เรียนควรดำเนินการดังนี้

ครูเป็นผู้ประเมินผล โดยประเมินเป็นรายบุคคลโดยคำนึงถึงพื้นฐานทางด้านศิลปะและ ศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน และให้โอกาสผู้เรียนได้แก้ไขผลงาน และมีเครื่องมือวัดผลที่ชัดเจน เทียบตรง เชื่อถือได้ มีรูปแบบประเมินที่ชัดเจนประเมินให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย ทักษะ พิสัย และจิตพิสัย นอกจากนี้ควรบอกเกณฑ์การวัดและประเมินผลแก่ผู้เรียนอย่างชัดเจน

นักเรียนประเมินตนเองนั้น ควรมีการประเมินด้านความรู้ตามสภาพจริงตามเกณฑ์ที่ครู กำหนด มีการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของผลงานหาจุดแก้ไข และพัฒนามีการดูความก้าวหน้า การเปรียบเทียบพัฒนาการในการทำงาน และพิจารณาความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามเปิด

โอกาสให้นักเรียนคิดวิธีการประเมินโดยปรึกษาเพื่อนร่วมชั้นเรียน และครูเป็นที่ปรึกษาทำการตกลงร่วมกันในการกำหนดคะแนนมีการประเมินจากแบบฟอร์มที่ครูแจกให้หรือจัดเครื่องมือให้ประเมินได้ง่าย และชี้แจงวิธีการประเมินให้ผู้เรียนเข้าใจ และการตกลงในเรื่องเกณฑ์การประเมินผล

ครู และนักเรียนร่วมกันประเมินผลโดยกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนมีการวิจารณ์ผลงานในชั้นเรียน จะทำให้ผู้เรียนทุกคนจะได้เรียนรู้ไปพร้อมๆ กันให้ผู้เรียนได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินตนเอง และเพื่อนประเมินเพื่อน โดยมีครู ผู้สอนให้คำแนะนำ และครูประเมิน โดยนำเสนอผลการทำงานของผู้เรียนต่อชั้นเรียน

ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการวัดและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 นั้นนักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า ควรประเมินตามสภาพจริง มีการประเมิน ก่อนเรียน ระหว่างเรียน หลังเรียน ปลายภาคเรียน เปิดโอกาสให้ ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมกันประเมินตามเกณฑ์ที่ครู นักเรียน กำหนดให้โดยมีเกณฑ์ในการประเมินผลเน้นหลักในด้านความคิดสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน มีความคิดสร้างสรรค์ต้องงานให้มากขึ้น และนำผลงานศิลปะของผู้เรียนแสดงต่อชุมชน สาธารณชน อื่น ๆ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง การประเมินผลควรเน้นทักษะ กระบวนการทำงาน ผลงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย ควรวัดและประเมินผลตั้งแต่การเตรียมการ กระบวนการเรียน ผลงาน และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีการแบ่งสัดส่วนระหว่างครูประเมินผล ผู้เรียนประเมินตนเอง ครู และผู้เรียนร่วมกันประเมินอย่างเหมาะสม และให้ผู้เรียนรู้ผลการประเมินทุกครั้ง ส่วนผลงานของผู้เรียนที่ปรากฏต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ครอบคลุมเนื้อหาสาระ มีความถูกต้อง เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดตามความเหมาะสมของช่วงชั้น

ความคิดเห็นที่คนอื่น ๆ เพิ่มเติม

ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน การติดตามคุณภาพ และการสนับสนุน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษานั้นมีความเหมาะสม เพราะการมีส่วนร่วมของหลายฝ่าย ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพ เกิดการพัฒนาเยาวชนตามที่ต้องการและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเนื่องจากการเรียน

การสอนในปัจจุบันต้องการให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีส่วนร่วม รู้จักแสดงความคิดเห็นในการเรียน ว่าการที่จะเรียนในรูปแบบใดจะทำให้เข้าใจเนื้อหามากที่สุด และผู้ปกครองบางท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในหลายแขนง สามารถให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สอน และผู้เรียนได้ จะช่วยทำให้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่นประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี เพราะสถานศึกษาต้องพึ่งชุมชน และการสามารถเชิญผู้ปกครองมาช่วยสอน (วิทยากรท้องถิ่น) และอาศัยการเรียนรู้จากเจ้าของชุมชน เป็นการระดมทรัพยากรทางการศึกษาอย่างแท้จริง เนื่องจากผู้ปกครอง และชุมชนมีโอกาสที่จะกำหนดการเรียนรู้ศิลปะว่าจะไปในทิศทางใด

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

จากการเปลี่ยนแปลงการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษา พ.ศ.2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มาสู่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ พุทธศักราช 2544

ประเด็นสำคัญ ที่เป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอนในเชิงสร้างสรรค์ และพัฒนาคือ ทุกวิชาสามารถบูรณาการกับศิลปะได้ และศิลปะสามารถสัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ได้ดี ส่วนการจัดการเรียนการสอนในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ สามารถปรับใช้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมนั้น จะพัฒนาผู้เรียนเป็นนักคิดที่สร้างสรรค์ มีสุนทรียภาพ มีจิตใจที่ดีงาม และเรียนรู้อย่างมีความสุข การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่ยึดให้ผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ครูต้องเป็นผู้จัดการสอน จัดแหล่งการเรียนรู้ หาแหล่งสนับสนุนการพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกับ ชุมชน และท้องถิ่นนั้นๆ ต้องพัฒนาแนวคิดในเชิงสร้างสรรค์ และสามารถร่วมกับผู้บริหาร ในการชี้แนะชุมชน ให้เห็นถึงความสำคัญ และคุณค่าของการปฏิรูปการศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## 2. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า การศึกษาการจัดการเรียนการสอนการศึกษาระดับชั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542ตามความคิดเห็นของครูศิลปศึกษา และนักวิชาการทางด้านศิลปศึกษามีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายดังนี้

### 2.1 สถานะภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการสรุปผลของการวิจัยในส่วนของสถานภาพของครูศิลปศึกษาจำนวน336คน ปรากฏว่ามีครูหญิงร้อยละ 56.8 ครูชายร้อยละ 43.2 มีช่วงอายุคือ 41-50 ปี รองลงมาคืออายุระหว่าง 31-40 ปี วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 89.6 สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 6.0 และต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 4.5 สาขาวิชาหรือวิชาเอก/วิชาโทที่จบการศึกษาคือ สาขาอื่นๆ ร้อยละ 65.8 รองลงมาคือ สาขาศิลปะ ศิลปศึกษา ดนตรี นาฏศิลป์ หรือวิชาที่เกี่ยวข้องร้อยละ 34.2 มีประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปศึกษาอายุระหว่าง 1-5 ปี ร้อยละ 36.9 อายุ 20 ปีขึ้นไปร้อยละ 23.5 อายุระหว่าง 6-10 ปีร้อยละ 17.3 และอายุระหว่าง 16-20 ปี ร้อยละ 1.9 และอายุระหว่าง 10-15 ปี ร้อยละ 10.4 ส่วนตำแหน่งของครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่นั้นคืออื่น ๆ ร้อยละ 54.5 รองลงมาคือ ตำแหน่งครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาร้อยละ 39.9 ผู้บริหาร (หรือรักษาการณ) ร้อยละ 5.4 และนักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาร้อยละ 0.3 ส่วนประสบการณ์ในการเข้าอบรม ประชุมสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนการศึกษาระดับชั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะระดับปานกลางร้อยละ 61.6 รองลงมาคือมีความรู้ความเข้าใจน้อย ร้อยละ 32.1 และมีความรู้ความเข้าใจในระดับมากร้อยละ 6.3

จากผลสรุปของการวิจัยจะเห็นได้ว่า ครูศิลปศึกษามีประสบการณ์ในการสอนมาเป็นเวลานานคาดว่าจะมีความเข้าใจในสภาพของวัฒนธรรมความเป็นอยู่ในแต่ละพื้นที่นั้นจากข้อมูลดังกล่าวระบุว่า ครูส่วนมากมีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นวัยที่มีประสบการณ์การสั่งสมความรู้ความสามารถในการสอนพอสมควรจึงคาดว่าน่าจะสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ในด้านการจัดการเรียนการสอน และภาระงานด้านอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับรายวิชาที่รับผิดชอบให้เกิดประโยชน์เป็นผลดีได้

ส่วนประสบการณ์ในการเข้าอบรมประชุมสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน การศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ นั้นมีน้อย ทำให้มีผลกระทบต่อความรู้ความเข้าใจ ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และผู้เรียนต่อไป

2.2 ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 4 ด้านต่อไปนี้

- 1) ด้านวัตถุประสงค์ 2) ด้านเนื้อหาสาระ 3) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4) ด้านการวัดและ ประเมินผล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

#### 1. ด้านวัตถุประสงค์

ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านวัตถุประสงค์ มีรายละเอียดดังนี้ การกำหนด จุดประสงค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ครูศิลปศึกษา มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ในข้อที่ 8 คือในทุกระดับ ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียน มีความรู้ ความเข้าใจ มีความรัก ความภูมิใจใน ศิลปะไทย และศิลปะท้องถิ่น ดังที่เปรม ติณสูลานนท์ (2542) ได้กล่าวว่า การนำวัฒนธรรมของ ชาติ ของท้องถิ่น ศิลปะไทย ศิลปะในท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนการสอน แก่เยาวชนในวัยเรียนก็คือ หนทางหนึ่งของการพัฒนาประเทศ ดังนั้นในการเรียนการสอน ควรมี การประสานร่วมมือกัน ระหว่างครูผู้สอนศิลปศึกษา และปราชญ์ทางด้านศิลปะในท้องถิ่น ซึ่งมี พื้นเพรากฐานของความรู้ ซึ่งเกิดจากสิ่งที่เขาได้เรียนรู้มีประสบการณ์สะสมมายาวนาน การนำ องค์ความรู้ในสิ่งที่ได้มาจากทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่นมากำหนดหลักสูตรให้ผู้เรียนได้ศึกษา ในคุณค่า และคุณลักษณะของภูมิปัญญาตามท้องถิ่นของตน ทำให้มีความเข้าใจภูมิปัญญาสั่งสม อย่างถูกต้อง และการนำองค์ความรู้ในสิ่งที่ได้มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดกิจกรรมทางด้านศิลป ศึกษา ในทุกระดับชั้น จัดให้มีการศึกษาค้นคว้า และเรียนรู้อย่างจริงจัง มีความถูกต้องชัดเจนจน สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป็นวิธีที่น่าสนใจประการหนึ่ง ครูผู้สอนศิลปะหรือปราชญ์ทาง ด้านศิลปะในท้องถิ่นนั้นมีบทบาทอย่างยิ่งในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนตัวอย่างเช่น ต้องการ ให้ผู้เรียนได้ศึกษาศิลปะในชุมชนท้องถิ่นใดเราก็จัดกิจกรรมการศึกษาดูงานทางด้านศิลปะกับชาว

บ้านที่เขา มีอาชีพเกี่ยวข้องกับงานศิลปะทำให้ผู้เรียนสามารถศึกษาภูมิปัญญา วิธีการสร้างงาน วิธีการถ่ายทอด ซึ่งอาจมีความเหมือนหรือแตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป.) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (อ้างถึงใน ธรรมนูญ ทิพรรัตน์, 2543) ที่มุ่งส่งเสริม ปลูกฝัง ให้ผู้เรียนมี คุณลักษณะที่พึงประสงค์คือ ผู้เรียน เกิดความรัก ห่วงแทน ตระหนัก และเห็นคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่น และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้กล่าวถึง ความสำคัญของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมศิลปะ และวัฒนธรรม กล่าวคือ ในกระบวนการเรียนรู้ต้องส่งเสริมศิลปะวัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

สรุปว่าการจัดการเรียนการสอนถือได้ว่าครูมีบทบาทอย่างยิ่งต่อระบบการศึกษา ครูมีหน้าที่ต้องเป็นผู้ช่วยชี้แนะนักเรียนให้แสวงหาความรู้ (รุ่ง แก้วแดง, 2541) คอยอำนวยความสะดวก คอยกระตุ้นให้กำลังใจ ให้คำแนะนำช่วยเหลือ รวมถึงการร่วมคิด ร่วมทำ และสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองกับผู้เรียน (วุฒิ วัฒนสิน, 2542) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความรู้ได้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (ชนาธิป พรกุล, 2544) ส่วนประสบการณ์ในการอบรมประชุมสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีน้อย ทำให้มีผลต่อความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรใหม่ และการนำไปใช้จัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้วย

ซึ่งจากผลการสุ่มสำรวจ ความรู้ ความเข้าใจของครูทุกภาคทั่วประเทศจำนวน 200 คน ในช่วงเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2544 ของสถานปฏิบัติ พบว่า ครูจำนวนถึงร้อยละ 70 มีปัญหาติดขัดในเรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และยังคงสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ที่กล่าวถึงการสรุปผลโครงการนำร่องฯ พบว่า ครูในโครงการนำร่อง มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรใหม่มากขึ้น อย่างไรก็ตามปัญหา และอุปสรรคที่พบ คือมีเวลาเตรียมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาค่อนข้างน้อย สื่อเอกสารที่ได้รับแจกจากกรมวิชาการไม่เพียงพอต่อโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ ส่วนครูผู้สอนยังมีความกังวลใจว่า หลักสูตรที่จัดทำขึ้นมีความถูกต้องมากน้อยเพียงใด และยังคงสอดคล้องกับผลวิจัยของ (พีระศักดิ์ เทพไตรรัตน์, 2534 และนฤตล สายทองยนต์, 2536) ซึ่งได้พบว่าครูขาดความรู้ ความเข้าใจในด้านการใช้

หลักสูตร เนื่องจากไม่เคยผ่านการอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับที่ รุ่ง แก้วแดง (2544) แถลงว่าครูที่เข้าใจ และลงมือปฏิบัติตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้มีเพียงร้อยละ 30 เท่านั้น และครูส่วนใหญ่ได้รับการอบรมกันน้อยเฉลี่ย 1-2 ครั้ง ต่อปีเท่านั้น และการอบรมแต่ละครั้งยังไม่ค่อยได้รับประโยชน์เท่าใดนัก (วีรบุษ ปิณฑวนิช, 2544) ดังนั้นครู จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีการศึกษาต่าง ๆ ที่คนได้เรียนหรือผ่านการอบรมมาอย่างลึกซึ้ง และควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ในการสอนกับเพื่อนครูอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกันจำเป็นต้องพิจารณาวิเคราะห์การสอนของตนตลอดจนศึกษาศึกษาหลักสูตร และ เนื้อหาการเรียนให้เข้าใจต้องแท้ ทั้งนี้เพื่อนำความรู้ต่าง ๆ มาผสมผสาน และนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของตน (วลัยลักษณ์ พิริยะสุวรรณ, 2543) และ สอดคล้องกับ พิภพ .ปิติ (2534) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ครูศิลปศึกษาควรได้รับการฝึกอบรม สัมมนาเชิงวิชาการ และสัมมนาเชิงปฏิบัติการในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับเขตการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ สุภารัตน์ เพชรบุรี (2539) ซึ่งได้พบว่า ครูผู้สอนศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการได้รับการ อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ด้านศิลปศึกษาในทุกด้าน

สรุปว่า ในด้านวัตถุประสงค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือทุกระดับควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีความรัก ความภูมิใจในศิลปะไทย และศิลปะท้องถิ่น มีความตระหนักในคุณค่าของศิลปะที่มีความสัมพันธ์ต่อประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และอารยธรรมต่าง ๆ ทั้งของไทย และสากล และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ สามารถแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยได้ตามระดับความเหมาะสม

## 2. ด้านเนื้อหาสาระ

ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระดังนี้ เนื้อหาสาระ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ครูศิลปศึกษา มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดในข้อที่ 6 คือควรส่งเสริมการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมที่ได้มาจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ นอกห้องเรียนดังที่ นรานนตร ธรรมบวร (2544) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้นอกห้องเรียนทำให้เด็กตระหนักในสิ่งแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่มากขึ้น และได้มีโอกาสเชื่อมโยงความรู้ที่ตนเรียนมากับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน เป็นการเรียนรู้จากโลกกว้าง

และชุมชนรอบตัว การเรียนรู้แบบนี้ผู้เรียนชอบมากเพราะสนุก ทำให้ไม่เบื่อเป็นการเรียนที่มีความสุขจริงๆ ทั้งผู้เรียน และผู้สอน เพราะไม่ซ้ำซากจำเจอยู่แต่ในห้องสี่เหลี่ยม มีกิจกรรมที่ต้องร่วมกันทำมากมายทั้งครู และเด็ก เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และที่สำคัญคือครูกับผู้เรียนต่างก็แลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปด้วยกัน (อรทัย มูลคำ และสุวิทย์ มูลคำ, 2544) การพยายามเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียน ประเภท พุงนา ฟากว่าง กลางป่า ก้อนกรวด ดิน หิน ทราย ดอกไม้ สายลม และวัชดุธรรมชาติให้มาก เด็กๆ จะได้เคลื่อนไหวอย่างสนุกสนาน (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543)

สรุปได้ว่าในด้านเนื้อหาสาระ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ เนื้อหาที่ได้มาจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ นอกห้องเรียน และเป็นเนื้อหาที่สามารถบูรณาการได้และส่งเสริมพัฒนาด้านกระบวนการคิดคิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ และคิดไตร่ตรอง และมีความทันสมัย

### 3. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้ การจัดกระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดใน ข้อที่ 5 ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานศิลปะตามความถนัด และความสามารถของตนเอง ดังที่ วุฒิวัฒน์สิน (2541) ได้กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะในชั้นเรียนที่ครูเตรียมให้ นักเรียนทำ ควรให้ นักเรียนได้มีโอกาสคิดทำ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนสามารถ ค้นพบความรู้ด้วย ตนเอง สอดคล้องกับ พนม พงษ์ไพบูลย์ (2544) ที่กล่าวว่าเราต้องยอมรับธรรมชาติความจริงอย่างหนึ่งว่า แต่ละคนไม่เหมือนกัน เราจะให้เรียนเป็นบล็อกๆ เหมือนกันคงเป็นไปไม่ได้ ดังนั้นเราจะต้องส่งเสริมให้แต่ละคนได้พัฒนาได้เรียนรู้ตามพื้นฐาน ตามความถนัด ความสามารถของแต่ละคนที่แตกต่างกัน แต่จริงๆ แล้วทุกคนสามารถเรียนรู้ได้หมดทุกๆ ด้าน และต้องเรียนรู้ผสมผสาน บูรณาการเรียนรู้หลายๆ อย่างกว้างๆ แต่สามารถจะเน้นความถนัด ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ เฉพาะทางได้ตามความสนใจของแต่ละคนที่แตกต่างกัน ดังนั้น ครูผู้สอน ควรยึดหลักการในการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาศักยภาพทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของผู้เรียนว่ามีภูมิรู้ และภูมิธรรมอยู่ในระดับหนึ่ง ครูจะให้หลักการของศาสตร์ที่จะสอนเท่าที่จำเป็น ให้เพียงวิธีการ

เรียนรู้ แต่พยายามส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้จากการปฏิบัติของตนเอง คือเรียนไปประเมินผลจากการปฏิบัติของตน ปรับปรุงให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ จนรู้รอบรู้ลึก และรู้แจ้งในที่สุด (สุภรณ์ สภาพงศ์, 2545) สอดคล้องกับความเชื่อการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ นั่นคือเราจะต้องส่งเสริมให้แต่ละคนได้พัฒนา ได้เรียนรู้ตามพื้นฐาน ตามความถนัด ตามความสามารถของแต่ละคนที่แตกต่างกัน

สรุปว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยมากที่สุดคือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานศิลปะตามความถนัด ความสามารถของตนเอง มีการบูรณาการวิธีสอน และจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนโดยใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย

#### 4. ด้านการวัดและประเมินผล

ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลดังนี้การวัดประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ในข้อที่ 9 ควรเน้นการมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม ดังที่ เอกวิทย์ ณ ถลาง (2543) กล่าวว่า ค่านิยมไม่ได้เป็นเนื้อหาวิชาโดยเฉพาะ ตลอดจนไม่ได้เป็นเนื้อหาที่จะให้เรียนตามหลักสูตร ดังนั้นการสอนค่านิยม จึงต้องสอดแทรกเข้าไปในบทเรียน และกระบวนการเรียนการสอนทั้งหมดเท่าที่โอกาสจะอำนวยได้ นอกจากนี้ผลการวิจัยของ ไลเบิร์ต (Liebert, 1972) ยังได้เสนอแนะว่า การส่งเสริมความกล้าหาญ และเสียสละเพื่อส่วนรวมด้วยส่วนหนึ่ง ที่จำเป็นต้องได้รับการเน้นย้ำ ที่จะต้องปลูกฝังแก่เยาวชนตั้งแต่แรกเริ่มเพื่อที่จะมีส่วนที่ส่งผลถึงค่านิยมในด้านอื่นๆ ด้วย

อย่างไรก็ตามการสร้างคนที่จะให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์มีคุณภาพนั้น ต้องมีความรู้ คุณธรรมทุกวันนี้แหล่งคุณธรรมนับวันจะหาได้ไม่ถ่างนักจึงจำเป็นต้องปลูกฝังคุณธรรม คุณลักษณะทางจริยธรรมให้กับผู้เรียน ให้เป็นคนขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ เสียสละช่วยเหลือสังคมนั้น และจะต้องได้รับการปลูกฝัง (ชัยพจน์ รั้งงาม, 2544) และถ้าคนมี คุณธรรม มีจริยธรรมคนนั้นจะเป็นคนดีคนที่ดีก็จะไม่ไปคดโกงคนอื่นไม่ว่าต่อหน้าหรือลับหลังไม่คิดเอาเปรียบหรือคิดร้ายคนอื่น ถ้าคนของเรามี คุณธรรม มีจริยธรรมสังคมก็เป็นสุขสงบ และมีความ

เจริญงอกงาม ประเทศไทยก็จะเจริญงอกงามไปด้วย (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2544) และยูเนสโก (UNESCO, 1998)

สรุปว่าการวัดและประเมินผลครุศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ การวัดและประเมินผล ที่มีการเน้นทางด้าน คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม และ ประเมินจากทักษะ ความสามารถ ความถนัดทางศิลปะของผู้เรียนแต่ละคน ตามสภาพจริง โดยใช้ วิธีการที่หลากหลาย และมีเครื่องมือวัดผลที่มีความเที่ยงตรง เชื่อถือได้ และเปิดโอกาสให้ผู้สอน ผู้เรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการ และกำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินผล

#### ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ

ครุศิลปศึกษาส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม เกี่ยวกับการ จัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542 ดังนี้

#### 1.ด้านวัตถุประสงค์

ครุศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่ควรส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และ การแสดงออก รวมถึงความกล้าแสดงความคิดเห็น การสื่อความคิด ความรู้สึก และใช้ศิลปะเป็น สื่อดังที่ สังคม ทองมี (2544) ที่เชื่อว่าเด็กทุกคนมี ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการมีศิลปะเป็นส่วน หนึ่งของความฉลาดทางอารมณ์ที่ทุกคนควรได้เรียนรู้โดยเฉพาะเด็ก ๆ ไม่ว่าจะยากดีมีจนก็ตาม โดยครูจะต้องใช้เทคนิควิธีการสอนกระตุ้นส่งเสริม และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้งอกงาม (เดวิส Davis, 1972) และการที่จะสอนให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ในวิชาศิลปะ ครูศิลปะเองต้องมีความเชี่ยวชาญเรื่องที่จะสอน เกินขีดระดับแค่รู้-เข้าใจ แต่ต้องรู้สึกเรื่องนั้น และต้องเปิดใจกว้างที่จะกระตุ้นวิธีคิดใหม่ ๆ ของเด็ก ตลอดจนความรู้สึก นึกคิด และพยายามสร้างความมุ่งมั่นหมั่น สำเร็จให้กับเด็กเพื่อที่เข้ามีโอกาสเป็นผู้สร้างที่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ .เออร์เบิร์น (Urban, 1997) และยังสอดคล้องกับ เฮอร์เบิร์ต ริด (1958 อ้างถึงใน วิณา มิ่งขวัญ, 2530) ที่กล่าวว่า คุณค่าของการเรียนศิลปะจะเกิดขึ้นได้ในผู้เรียนนั้นผู้เรียนจะต้องมีโอกาสในการแสดงออกทาง

ความคิดสร้างสรรค์ และอารมณ์อย่างอิสระเสรี ไม่เช่นนั้นการทำงานศิลปะ ก็จะไม่มีความหมาย และไม่ส่งเสริมการเรียนรู้หรือพัฒนาการแต่อย่างใด

## 2. ด้านเนื้อหาสาระ

ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง ซึ่งเป็นเรื่องราวที่อยู่รอบตัว และชีวิตประจำวัน ดังที่ อุดม เขยกิจวงศ์ (2545) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นการวัดการเรียนการสอน ที่ผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุดเป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และปฏิบัติจริง ผู้เรียนได้มีโอกาสในการเรียนรู้ และเกิดปัญญา ในขณะที่ได้ปฏิบัติจริง องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ ดังนั้นการเรียนการสอนจึงควรเป็นเรื่องที่ผู้เรียนอยากเรียน มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตจริง และนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ ดังนั้นการเรียนรู้ตามสภาพที่แท้จริง จึงเป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่สำคัญที่โรงเรียนควรนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่นักเรียนเพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพนำไปสู่การมีคุณลักษณะสำคัญที่สังคมต้องการพร้อมที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

## 3. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าการจัดตามความถนัด ความต้องการ ความสนใจ และเหมาะสมกับผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ และควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายน่าสนใจ ง่ายต่อการที่ผู้เรียนสามารถ มีประสบการณ์ตรง สามารถปฏิบัติจริงได้ ดังที่ เบนซ์ และคณะอ้างใน ชูเบิร์ต (Benz et al Quoted in Schubert, 1986) ได้กล่าวว่า โรงเรียนนั้นเป็นความรู้ และกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งครูจัดประสบการณ์ให้นักเรียน ซึ่งจะต้องสัมพันธ์กับเป้าหมายที่เน้นเป็นพิเศษ เพื่อส่งเสริมการแสดงออก และขยายความสามารถของนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม และการตอบสนองต่อประสบการณ์ทางทัศนศิลป์ การรับรู้ และเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว มีความคิดความรู้สึก การกระทำอย่างสร้างสรรค์ด้วยวัสดุทางทัศนศิลป์ พัฒนาการด้านทักษะการใช้มือ มีความคิดริเริ่มในการแสดงออกที่สอดคล้องกับความสามารถของตนเอง มีความรู้ ทักษะ ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน และ

สามารถใช้สติปัญญาในการตัดสินคุณค่าความงาม เหมาะสมกับประสบการณ์ และวุฒิภาวะของ ตัวเองตลอดจนเข้าใจถึงธรรมชาติศิลปะ และกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะ ดังนั้น การสอน ศิลปะควรคำนึงถึง วุฒิภาวะ และศักยภาพทางศิลปะของผู้เรียนแต่ละวัย ครูควรมีความรู้ และ ตระหนักว่าผู้เรียนมีศักยภาพสูงสุดตามวุฒิภาวะในการแสดงออกทางศิลปะเพียงไหน ไม่ควรใช้ ระดับความสามารถของครูเป็นเครื่องวัด แล้วเข้มงวดให้ผู้เรียนแสดงออกตามใจของตนซึ่งจะทำให้ ผู้เรียนอึดอัดและเบื่อบ่อยต่อกิจกรรมศิลปะจนเกิดความทุกข์ (วุฒิ วัฒนสิน, 2542)

#### 4. ด้านการวัดและประเมินผล

ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง จะนำไปสู่ การที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังที่ โกวิท ประวาลพุกฤษ (2541) ได้กล่าวว่า การประเมินตามสภาพจริง เป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่สำคัญ ที่โรงเรียนควรนำมาใช้ ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่นักเรียนเพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพนำไปสู่การมีคุณ ลักษณะสำคัญที่สังคมต้องการพร้อมที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทั้งใน ปัจจุบัน และอนาคต

นอกจากนี้ ครูศิลปศึกษายังมีความเห็นเพิ่มเติมว่า ควรมีครูที่จบทางศิลปะโดยตรง ทั้งนี้ เพื่อจัดการเรียนการสอนได้ดีกว่าครูที่จบจากสาขาอื่นๆ และควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้ แก่ครูผู้สอนในด้านการจัดการเรียนการสอน หรือจัดอบรมครูศิลปะดังที่ วลัยลักษณ์ พิระยะสุรวงศ์ (2546) ได้กล่าวว่า ครูที่ยังมีความรู้ความสามารถไม่ตรงกับสาขาที่สอน ส่งผลให้ครูไม่มีความลึกซึ้ง ในสาระที่ตนเองสอน สอดคล้องกับ เกษร ธิตะจारी (2543) ที่กล่าวว่า ปัญหาที่เกิดกับผู้สอนศิลปะ ในโรงเรียนประการหนึ่งคือ ผู้สอนไม่มีพื้นความรู้ และประสบการณ์ทางศิลปะเพียงพอในการสอน หรือไม่ได้จบทางสายศิลปศึกษามา จึงก่อให้เกิดปัญหาในด้านเนื้อหา และ การกำหนดกิจกรรมให้ กับผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปราโมทย์ บุญเต็ม (2536) และสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ ปราโมทย์ บุญเต็ม (2536) ซึ่งได้กล่าวถึงปัญหาการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนว่าเกิดจาก ปัจจัยสำคัญคือตัวครูศิลปศึกษาที่ไม่มีความรู้ทางศิลปศึกษา ซึ่งขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตร ซึ่งมีผลกระทบต่อทักษะ และเทคนิคในการสอน (ประเสริฐ ศิลรัตน์, 2529) ส่วนการจัดประสบ การณ์ ด้านการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรใหม่ ให้กับครูนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อครู

จะได้มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง และจะได้กำหนดว่าครูจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร และตามความต้องการของผู้เรียน จนเกิดประโยชน์สูงสุดอย่างแท้จริงได้อย่างไร ดังที่ อวยพร เรื่องตระกูล สุวิมล ว่องวานิช และ อภรณ์ บางเจริญพงศ์ (2545) ได้เสนอแนะว่า น่าจะต้องมีหน่วยงานหรือบุคลากร ที่ช่วยสถานศึกษาในพื้นที่ เป้าหมาย หรือพื้นที่ที่ตนเองรับผิดชอบ เร่งประชาสัมพันธ์จัดทำแผนปฏิบัติ และนำสู่การปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้ครูทุกระดับ ทุกแห่ง สามารถพัฒนาการเรียนการสอนตนเองได้อย่างเหมาะสม

## 2.2 ความคิดเห็นของนักวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ตอนที่ 1 สถานภาพของนักวิชาการทางด้านศิลปศึกษา

นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นครูผู้สอนศิลปศึกษาโดยตรงทั้งในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และเป็นศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และอาจารย์ผู้สอนศิลปศึกษาในระดับอุดมศึกษา วุฒิต่างการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์สอน/การทำงาน ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการ เข้าร่วมฝึกอบรม ประชุม สัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และเรื่องของการจัดทำสาระการเรียนรู้ศิลปะ จัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งจัดโดยกรมวิชาการ กรมสามัญศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ศูนย์ศิลปะ และหน่วยศึกษานิเทศในแต่ละจังหวัด

นอกจากนี้นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาคงความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก กรมวิชาการ กรมสามัญศึกษา ศึกษาจากเอกสารทั่วไปจาก ห้องสมุด และจากนักวิชาการ และศึกษานิเทศก์ในเขตการศึกษา 2 หน่วยงานของรัฐบาล และเอกชน

จากข้อมูลทั่วไปของนักวิชาการทางด้านศิลปศึกษานั้นส่วนใหญ่ มีอาชีพครูศิลปศึกษาโดยตรง ซึ่งมีประสบการณ์ในด้านการสอนการทำงานมาก และมีการอบรม สัมมนาอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน รวมถึงศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสาร หนังสือคู่มือ ห้องสมุด

แหล่งความรู้ต่างๆ ดังที่ ชุมพล ศรีทองกุล (2544) ได้กล่าวว่า ห้องสมุด และแหล่งความรู้ ทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษานั้นมีความสำคัญต่อครู และผู้เรียน ข้อควรคำนึงถึง คือครูจะต้องสำรวจ ข้อมูล ทั้งจากห้องสมุด แหล่งความรู้ต่างๆ ที่ครูจะใช้ว่ามีครบถ้วนเพียงพอหรือไม่ และต้อง ประสานกับผู้รับผิดชอบ ทั้งห้องสมุด แหล่งความรู้ต่างๆ อย่างใกล้ชิด

### 2.3 ความคิดเห็นของนักวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้น พื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

จากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542ของนักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาได้พบว่า

#### 1. ด้านวัตถุประสงค์

การกำหนดวัตถุประสงค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการ ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นักวิชาการเห็นว่าคงไม่มีปัญหาในทางปฏิบัติ ก็เพียงจะมีในระยะแรก ของการปรับหลักสูตร ซึ่งเปลี่ยนจากเดิม ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติบ้างไม่มากนัก ดังที่ วิชัย วงษ์ ใหญ่ (2544) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละแห่งสามารถพัฒนาหลักสูตรของตนเอง ซึ่งจะก่อให้เกิด ความหลากหลายแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม สภาพปัญหา และภูมิปัญญาท้องถิ่น การ จัด การเรียนการสอนแนวใหม่นี้จะทำให้การเรียนรู้ในระดับสถานศึกษามีการแก้ไขพัฒนาหลักสูตรไป ตามสภาพความเป็นจริงของแต่ละสถานศึกษา ของแต่ละชุมชน โดยที่สาระหลัก ๆ ที่เป็นองค์ความ รู้ของแต่ละสาระการเรียนรู้นั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปจากหลักสูตร 2521/2533 ไม่มากนัก เพียงแต่ จะมีการปรับประยุกต์ใจทัก และกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของแต่ละท้องถิ่น และสภาพผู้เรียนเป็นหลักนั้นคือศึกษาความสนใจ เวลา ความพร้อมของผู้เรียนให้เป็นไปตามสภาพ จริงของแต่ละคน เรียนรู้อย่างมีความหมายเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนรู้หลัก ๆ จะยังครบถ้วนตาม หลักสูตร หากแต่เด็กจะสนุกสนาน และมีความสุขในการเรียนรู้ เพราะเขาจะได้เรียนรู้ และลงมือ ปฏิบัติในเรื่องที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และความสนใจของเขาเอง เกิดความปิติจากการเรียน รู้จริงส่วนครูก็จะมีมีความสุขในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดหยุ่นคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

การกำหนดวัตถุประสงค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในปัจจุบันที่ยังเป็นปัญหาคือไม่แน่ใจว่ากิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้น จะบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพราะครูกลุ่มศิลปะทั้ง 3 สาขา มีทักษะ และวิธีการแสดงออกที่แตกต่างกัน การนำครูหนึ่งคนสอนในวิชาทุกวิชาจะส่งผลต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ดังที่ ต่อต้าน ธารีเกษ (2538) ได้กล่าวว่า การจัดสอนโดยใช้บุคลากรร่วมกันสอน 3 คน และการจัดสอนแบบบูรณาการโดยใช้บุคลากร 1 คน รับผิดชอบทั้ง 3 วิชา ครูผู้สอนมีการปฏิบัติในระดับค่อนข้างน้อย ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหายุ่งยากมากในโรงเรียนต่าง ๆ กล่าวคือ ต้องใช้บุคลากรร่วมหลายคน ทำให้สิ้นเปลืองบุคลากร ในขณะที่บุคลากรต้องรับผิดชอบการสอนในรายวิชาอื่น ๆ มากอยู่แล้ว ในกรณีจัดการสอนแบบบูรณาการก็ต้องใช้บุคลากรที่มีความสามารถโดยตรง และมีความรอบรู้ทั้ง 3 สาขาวิชา (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์) ซึ่งจากการศึกษาพบว่า บุคลากรครูทัศนศิลป์ ส่วนใหญ่จะมีความสามารถเฉพาะเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น การจัดบุคลากรเข้าสอนตามแนวทางดังกล่าวจึงขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมในด้านบุคลากรของแต่ละโรงเรียน โดยบางโรงเรียนอาจสอนทั้ง 3 สาขาวิชาไปพร้อม ๆ กัน แล้วแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย แยกไปเรียนแต่ละแขนง บางโรงเรียนสอนให้จบไปทีละแขนง เวียนกันไปใน 1 ภาคเรียน และบางโรงเรียนเรียนเพียงแขนงเดียวใน 1 ภาคเรียน อีกหนึ่งภาคเรียนก็เปลี่ยนไปเรียนแขนงอื่น (กรมวิชาการ, 2537 และประเทศ สุธสภิตย, 2535)

ส่วนการกำหนดวัตถุประสงค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในอนาคตนั้น ควรมีการปรับให้เข้ากับหลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น โดยการปรับให้เข้ากับ หลักสูตรแกนกลางนั้น กรรมการต้องทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ และนำหลักสูตรแกนกลางมาวิเคราะห์ตามขั้นตอนของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยยึดหลักการความรู้พื้นฐาน และสากลเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในความรู้พื้นฐานเท่าเทียมกันทั่วประเทศ ดังที่ ยุทธนา ปฐมวรชาติ (2545) ได้กล่าวว่า ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษานั้น การกำหนดจุดประสงค์หลักสูตรสถานศึกษาจะต้องดำเนินการเองภายใต้มาตรฐาน สาระหลักสูตรที่กำหนดให้ ดังนั้นการกำหนดจุดประสงค์ในเบื้องต้นนี้สิ่งสำคัญที่จะต้องนำมาวิเคราะห์ ได้แก่มาตรฐานที่หลักสูตรกำหนด สาระหลักสูตรที่กำหนดแนวทางกว้างๆไว้ เช่นรายละเอียดของสาระ เนื้อหาที่สถานศึกษา

กำหนดขึ้น และมาตรฐานที่เป็นแนวทางการประเมินคุณภาพสถานศึกษาด้านผู้เรียนนั้น ควรมีความเท่าเทียมกันทั่วประเทศ

ส่วนการปรับให้เข้ากับความต้องการของหลักสูตรท้องถิ่นนั้นควรสำรวจความต้องการของชุมชน นักเรียน ผู้ปกครอง แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่ และวิทยากรท้องถิ่น ดังที่ สมชาย เทพแสง (2544) ได้กล่าวว่าในการปรับหลักสูตรท้องถิ่น ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร ท้องถิ่น เข้ามามีบทบาทในโรงเรียนมากขึ้น ทั้งในด้านการให้คำปรึกษาต่าง ๆ การระดมทรัพยากรมาช่วยในการพัฒนาโรงเรียน ตลอดจนให้ความรู้อบรมสั่งสอนนักเรียนโดยถือว่าเป็นครูคนหนึ่งซึ่งโรงเรียนจะมีลักษณะระบบเปิดมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ กัมภณท์ จุนโท (2543) ที่กล่าวว่า การดึงชุมชนเข้าสู่โรงเรียนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พร้อมทั้งสนับสนุนทรัพยากรในการจัดการศึกษา โดยใช้องค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการศึกษา และการเรียนรู้ คือการเพิ่มบทบาทของผู้ปกครอง ชุมชนในการรับรู้ จัดการศึกษาของโรงเรียนคอยกำกับดูแลการศึกษาเล่าเรียนของบุตรหลาน ติดตามความก้าวหน้า และสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก ๆ รวมถึง เป็นวิทยากรถ่ายทอดภูมิปัญญาในด้านที่ถนัด และเชี่ยวชาญของเด็ก ๆ เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา และยังสอดคล้องกับผลวิจัยของ มนัส พลายชุม (อ้างถึงใน กัมภณท์ จุนโท 2543) ซึ่งพบว่าการประสานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง จะสนิทสนม แนบแน่นได้ผลดี และการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนด้วยการประสานความเข้าใจ และการให้การสนับสนุนอย่างจริงจังของทุกฝ่าย จะทำให้เด็กได้รับความรู้ที่เป็นองค์รวม รู้จักแยกแยะความคิด และสามารถสร้างแนวคิดเชื่อมโยงประสบการณ์ มีความรู้สึกที่ไม่แปลกแยก สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริง มีความอบอุ่นในขณะที่ได้รับความรู้ เป็นสุขในการที่จะได้เรียน และได้รับแบบอย่างที่ดี จาก ผู้ปกครอง สอดคล้องกับ อัลเบิร์ต (อ้างถึงใน ครรชิต นิควนุตรพันธ์ ,2540) ที่กล่าวได้ว่าเรื่องราวของเด็กทุกคน ควรได้รับการเอาใจใส่จากพ่อแม่ และครูอย่างใกล้ชิดอยู่ตลอดเวลามากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ดังนั้นการร่วมมือระหว่างครูกับพ่อแม่ จะทำให้ทั้งสองฝ่ายติดตามข่าวคราวของเด็กได้อย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น พ่อ แม่ และครูมีโอกาสทำความเข้าใจร่วมกันให้ชัดเจนเกี่ยวกับความมุ่งหวังทางการเรียนศิลปศึกษา และพฤติกรรมเด็ก

สอดคล้องกับผลการวิจัย ของกระทรวงศึกษาธิการ (2543) ที่พบว่า การจัดการศึกษาต้องให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดรูปแบบ และวิธีการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความ

ต้องการของชุมชน และการให้ชุมชนมามีส่วนร่วมในคณะกรรมการชุดต่าง ๆ และเข้ามามีส่วนร่วมจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรท้องถิ่น โดยเป็นวิทยากรท้องถิ่น จะเป็นผลดีในแง่การจัดการศึกษาเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง เนื่องจากชุมชนได้มีโอกาสเสนอปัญหา และความต้องการของชุมชน ให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาผู้เรียนตรงตามความต้องการของชุมชน

สรุปได้ว่าในด้านวัตถุประสงค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือทุกระดับควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีความรัก ความภูมิใจในศิลปะไทย และศิลปะท้องถิ่น มีความตระหนักในคุณค่าของศิลปะที่มีความสัมพันธ์ต่อประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และอารยธรรมต่าง ๆ ทั้งของไทย และสากล และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ สามารถแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยได้ตามระดับความเหมาะสม

## 2. ด้านเนื้อหาสาระ

เนื้อหาสาระกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่เหมาะสมกับยุคปฏิรูปการศึกษา และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์อย่างครอบคลุมในทุกด้านนั้น เนื้อหาสาระตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้สาระการเรียนรู้ 3 ด้านคือ ทักษะศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์นั้น ควรจัดเฉพาะด้าน เรียนเป็นเรื่อง ๆ เป็นเอกเทศ เพราะทั้ง 3 สาขา มีเนื้อหาสาระที่แตกต่างกัน และเปิดโอกาสให้สถานศึกษา เน้นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละพื้นที่ ดังที่ สังคม ทองมี (2533) ได้กล่าวว่าการที่จะบูรณาการ 3 วิชาเข้าด้วยกันต้องอาศัย ครูผู้สอนที่มีความเข้าใจพื้นฐานของวิชาดังกล่าวอย่างแท้จริง ต้องมีทักษะการสอน ที่จะโน้มน้าวความรู้สึกของผู้เรียนได้ ซึ่งครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความชำนาญเฉพาะสาขาเท่านั้น และยังพบว่า การจัดการสอนดังกล่าวอาจมีปัญหาด้านความพร้อมของครูผู้สอน ซึ่งการสอนเป็นทีมจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรจำนวนมากในขณะที่หมวดวิชามีปัญหาเรื่องการขาดบุคลากร ผู้วิจัยคิดว่าคงเป็นไปได้ยากที่จะทำให้การสอนในรูปแบบดังกล่าวจะประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับผลวิจัยของ ต่อต้าน ธาภิเกษ (2537) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรแยกเนื้อหา ทักษะศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ในรายวิชาศิลปะกับชีวิตออกจากกัน โดยปรับปรุงเนื้อหา และคาบเรียนให้เหมาะสม

นอกจากนี้ ต่อต้าน ธาวิเกษ (2537) ยังเสนอแนะสำหรับ กระทรวงศึกษาธิการไว้ว่า กรมวิชาการ ควรดำเนินการ ปรับปรุงโครงสร้างในรายวิชาบังคับแกนของหลักสูตรศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยแยกเนื้อหา และคาบเรียนวิชาทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ ออกจากกัน และควรปรับปรุงโครงสร้าง ในรายวิชาบังคับแกนให้เป็นวิชาบังคับถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ส่วนเนื้อหาที่สอดคล้องกับการจัดการจัดการเรียนการสอนยุคปฏิรูปการศึกษานั้นควรจัดให้ความรู้ด้านความรู้พื้นฐาน โดยเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการสืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง ดังที่ ธนาทิพ ฉัตรภูมิ (2544) ได้กล่าวว่าครูจะต้องสังเกต และรับฟังความเห็นของนักเรียนต่อเรื่องที่จะเรียน เพื่อเป็นการทำความเข้าใจว่านักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความรู้ในเรื่องดังกล่าวมากน้อยเพียงใด จากนั้นครูต้องพยายามทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกไม่พอใจในความรู้ที่มีอยู่ และ อยากค้นหาความรู้ต่อด้วยตนเอง ทำยที่สุดครูจะเปิดโอกาส ให้เด็กได้ศึกษาหาความรู้เอง อย่างที่เด็กต้องการ วิธีการเหล่านี้จะทำให้เด็กรู้จักตัวเองว่าเขาต้องการอะไร และรู้จักคิดจะทำอย่างไรจึงจะได้เรียนรู้ในสิ่งที่เขาต้องการ และการให้ผู้เรียนมีบทบาทมีส่วนร่วมได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง วิเคราะห์ จะทำให้เกิดการบันทึกเกิดความทรงจำได้ดี เพราะถือว่าเป็นประสบการณ์ส่วนตัว ซึ่งเกิดจากความคิด ความรู้สึก (Rogers, 1980)

เนื้อหาสาระกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่นนั้น ควรจัดตามความต้องการของท้องถิ่น โดยอาศัยภูมิความรู้ท้องถิ่น ศิลปะท้องถิ่นเช่น สาระของชุมชน เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัว และสามารถหาแหล่งการเรียนรู้ได้ง่าย และยังทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมากขึ้น ดังที่ ประเวศ วะสี (2544) ได้กล่าวว่า ในชุมชนจะมีศิลปินอยู่เสมอ เพราะศิลปะ และศิลปินเป็นธรรมชาติของวิถีชีวิต ฉะนั้นโรงเรียนควรเปิดประตูสู่ชุมชนมากที่สุด และยังสอดคล้องกับ บุญเลี้ยง ทุมทอง (2545) ซึ่งกล่าวว่า เนื่องจากสถานศึกษาอยู่กับท้องถิ่นมาช้านานอาศัยซึ่งกันและกันมาตลอด ดังนั้นสถานศึกษาต้องมีหน้าที่ไปร่วมกับท้องถิ่น และชุมชนเพื่อกระตุ้น ส่งเสริมชักจูงผลักดัน และบริการร่วมกับชุมชน การจัดทำหลักสูตร การร่วมกิจกรรม พัฒนาการศึกษาด้านศิลปกรรมให้มีส่วนร่วมจะทำให้รู้สึกว่าเป็นเจ้าของ ด้ต้องการจะพัฒนาการศึกษาอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภกิจชัย จันทนา, อ้อย พันธเดช และธนาทิพ ฉัตรภูมิ (2545) ที่กล่าวถึงชุมชนมีปัจจัยที่จะช่วยสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาในท้องถิ่นก้าวหน้า เช่น ความสัมพันธ์ที่มีระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชนมีความสัมพันธ์ภายใน แบบเครือญาติ ไม่ว่าจะเป็ครูในโรงเรียนเดียวกัน กับต่างโรงเรียน ครูกับผู้นำชุมชน ครูกับคณะกรรมการโรงเรียน ครูกับผู้อาวุโส และครูกับนักเรียน เป็นต้น ซึ่งความสัมพันธ์

เหล่านี้ ก่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างกว้างขวาง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของกรมวิชาการ (2543) ที่พบว่า แนวคิดของครูผู้สอนที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน จะทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าขององค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เห็นคุณค่าศิลปะท้องถิ่น และรักษาไว้ คงไว้ นอกจากนี้ผลการวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการ (2543) ได้เสนอแนะว่า ควรให้มีการระดมทรัพยากรจากชุมชน เพื่อทำให้เกิดจิตสำนึกในการช่วยกันทำ เกิดความสำนึกในการจัดสรรทรัพยากรทั้งทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรอื่นที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ถ้าโรงเรียนจะต้องดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อชุมชนอย่างแท้จริงแล้ว ชุมชนจะเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนด้วยความเต็มใจ และในอนาคตอาจขยายไปสู่การจัดตั้งกองทุนในวัดในหมู่บ้าน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาของชุมชนนั้น ดังนั้น การปรับปรุงหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนต้องอาศัยความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับ ชุมชน ความร่วมมือสนับสนุนของชุมชน จึงจะทำให้การศึกษาพัฒนา และเจริญก้าวหน้าได้ นอกจากนี้ยังได้ประโยชน์อื่น ๆ เช่น เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือปรับปรุงส่งเสริมความก้าวหน้าของการศึกษาทำให้ได้ประโยชน์มาก เป็นผลให้ประชาชนได้มี ความรู้ความ เข้าใจในปรัชญา ความมุ่งหมายในการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถาบันการศึกษา เป็นผลดีต่อความสัมพันธ์ร่วมมือระหว่างสถาบันกับชุมชนยิ่งขึ้น เนื้อหาสาระกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ที่มุ่งเน้น ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ สุนทรียภาพ และการแสดงออกอย่างอิสระนั้น ควรเน้นเนื้อหาตามความสนใจ ความชอบของผู้เรียนมีความอิสระ และสามารถสร้างงานเป็นของตนเองได้ ดังที่ วุฒิ วัฒนสิน (2542) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมด้านเนื้อหาวิชา ควรคำนึงว่า นอกจากผู้เรียนจะสนใจกับการแสดงสภาพตามธรรมชาติ ของวัตถุ และสิ่งแวดล้อมแล้ว ผู้เรียนยังต้องการสิ่งที่เป็นเหตุผลสนใจ สิ่งที่มีความหมายสำหรับชีวิตส่วนตัวของเขา และสนใจเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ฉะนั้นเนื้อหาของรายวิชา ต้องตอบสนองความสนใจดังกล่าวด้วย

สรุปได้ว่าในด้านเนื้อหาสาระ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยมากที่สุดคือเนื้อหาที่ได้มาจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆนอกห้องเรียน และเป็นเนื้อหาที่สามารถบูรณาการได้ และส่งเสริมพัฒนาด้าน กระบวนการคิด คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ และคิดไตร่ตรอง และมีความทันสมัย เนื้อหาสาระจึงเป็นสิ่งที่ครูควรให้ความสำคัญ โดยเฉพาะเอกสารต่างๆนั้น ควรเลือกให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ และผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้

### 3. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในปัจจุบันที่เน้นให้ผู้เรียนเกิด ความคิดสร้างสรรค์ คิดยืดหยุ่น คิดคล่องคือ กิจกรรมที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น และหลากหลายตามความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียนดังที่ วุฒิ วัฒนสิน (2542) ที่กล่าวว่า หากกิจกรรมศิลปะปฏิบัติที่ทำในชั้นเรียนเป็นกิจกรรมที่ยืดความต้องการความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนย่อมมีความตั้งใจในการทำงานเกิดความรัก และห่วงแหนในผลงานของตนเอง พร้อมทั้งจะนำผลงานออกแสดงให้บุคคลอื่นได้ชื่นชม และเมื่อมีความรู้ ความเข้าใจ ถึงกระบวนการที่ทำก็สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายหากมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และเป็นประโยชน์ต่อชีวิตของผู้เรียนมาก ผู้เรียนจะเกิดมโนทัศน์ในเรื่องที่จะเรียนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่อยู่ในวิถีชีวิตของเขาเองแต่การทำอย่างนี้จะสำเร็จได้หรือไม่ หัวใจก็อยู่ที่ครูเพราะว่า ครูคือผู้มีหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน จัดให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นมา บทบาทของครูในอนาคตคือการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างกว้างขวาง หลากหลาย และทันสมัย (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2544) การจัดกระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามพ.ร.บ. พ.ศ. 2542 ของโรงเรียนในส่วนกลาง ควรมีลักษณะที่ยึดตามสภาพของสถานศึกษา และหลักสูตรในแต่ละโรงเรียน ดังที่ อาริรัตน์ วัฒนสิน (2539) ได้กล่าวว่า หลักสูตรใหม่เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างเอื้อให้มีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมแก่ทุกกลุ่มเป้าหมายมีความยืดหยุ่นมากกว่าเดิมมากโดยเฉพาะเพื่อให้โรงเรียนสามารถนำลักษณะสภาพแวดล้อมทั้งเศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ โดยยึดตามสภาพของสถานศึกษาในแต่ละแห่งรวมทั้งออกแบบหลักสูตรการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพของเด็กแต่ละกลุ่มโดยต้องวิเคราะห์ และกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนว่า ต้องการพัฒนาอะไรเพื่อเป็นประโยชน์แก่นักเรียนและชุมชนเหล่านี้ จะทำให้โรงเรียนสามารถพัฒนาได้อย่างมีคุณภาพ ส่วนการจัดกระบวนการเรียนรู้ในท้องถิ่น ควรมีลักษณะที่ให้น้ำหนักภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า และให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในศิลปะท้องถิ่น รู้จักการสืบสาน และอนุรักษ์ศิลปะ นอกจากนี้การจัดกระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะยังประสบกับปัญหา และอุปสรรคที่ทำให้การเรียนการสอนศิลปะไม่เกิดสัมฤทธิ์ผลตามที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร คือครูมีภาระงาน

อื่นมากเกินไปทำให้ไม่ค่อยเอาใจใส่ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับผล การวิจัยของ สุदारัตน์ เพชรรุจี (2536) ที่กล่าวว่า ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ได้พบว่า ครูศิลปะ ศึกษา มีงานการสอน และงานด้านอื่นๆ มาก จึงมีปัญหาในการจัดเตรียมกิจกรรมหลายๆอย่างให้ เด็กทำ

สรุปว่าด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ครูศิลปะศึกษาส่วนใหญ่มี ความคิดเห็นระดับเห็นด้วยมากที่สุดคือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานศิลปะ ตามความถนัด และความสามารถของตนเอง และมีการบูรณาการวิธีสอน และจัดกิจกรรมทั้งใน และนอกห้องเรียน โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย

#### 4. ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่จะให้เกิดสัมฤทธิ์ผลได้มากที่สุด และมีความยุติธรรมต่อผู้เรียนนั้น ควรดำเนินการโดยครูเป็นผู้ประเมินผล ในลักษณะของการประเมิน ตามสภาพจริง ดังที่ ชัยพฤษ์ เสรีรักษ์ (2539) กล่าวไว้ว่าการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เป็น กิจกรรมการประเมินที่สอดคล้องกับความต้องการเพื่อพัฒนาศักยภาพ และพร้อมที่จะดำรงชีวิตอยู่ใน สภาพแวดล้อมจริง การวัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงจึงเป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่สำคัญเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ การประเมินจากสภาพจริงจะเอื้อให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพแต่ละบุคคล เพราะเน้นลักษณะสำคัญคือ เน้นให้ นักเรียนได้ แสดงออก สร้างสรรค์ ผลิตรายงานหรืองานดึงเอาความคิดซับซ้อน และทักษะการแก้ปัญหาออกมาได้ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เป็นผลมาจากการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน และกระตุ้นให้เกิดการประยุกต์สู่โลกของความเป็นจริง อีกทั้งจะเอื้อต่อการเรียน การสอนที่ เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางมากกว่าการเรียนการสอนที่เกิดจากครูเป็นผู้บอกความรู้ (กรมวิชาการ, 2539) สอดคล้องกับ วิลกินส์ (Wiggins, 1997) ที่กล่าวว่า การประเมินผลตาม สภาพจริง เป็นวิธีที่สามารถค้นหาความสามารถ และความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็น การประเมินเชิงคุณภาพในด้านความรู้ ความคิด พฤติกรรม วิธีการปฏิบัติ ผลการปฏิบัติ และเจตคติของผู้เรียนโดยประเมินจากที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมหรือสร้างผลงานออกมาเพื่อที่จะ แสดงตัวอย่างความรู้ และทักษะของตน ดังนั้นครูผู้สอนจะสามารถมองเห็นพฤติกรรมความ

แตกต่างที่เกิดขึ้นระหว่างเรียนทำให้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาผู้เรียนให้ใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มศักยภาพ สามารถรู้จักตนเอง จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง ประเมินตนเองได้ และรู้จักบทบาทที่ควรแก้ไข ผลงานที่สำเร็จออกมาจะมีคุณค่ามีความหมายต่อผู้เรียนมาก เพราะได้แก้ไขปรับปรุงตลอดเวลา (เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว, 2544)

การประเมินผลจะเป็นการประเมินตามสภาพที่แท้จริง ก็ต่อเมื่อการประเมินผลทำให้นักเรียนได้ทำงานที่มีความหมาย และมีคุณค่ามีความเชื่อมโยงกับชีวิตจริง และการประเมินผลจะให้ความรู้สึกว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้มากกว่าจะเป็นการทดสอบปกติธรรมดาทั้งนี้ โดยครอบคลุมทักษะการคิดขั้นสูงการประสานเชื่อมโยง ความรู้ในสาขาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ฮาร์ต (Hart, 1996 และกรมวิชาการ, 2544) ซึ่งสอดคล้องกับ ครีฟตัน (Crafton อ้างถึงใน Wiener and Cohen, 1997) ได้กล่าวถึงการประเมินผลตามสถานที่ แท้จริง จะใช้เกณฑ์ที่หลากหลายในการวัดค่าปฏิบัติการของวิชาต่างๆที่สอนในโรงเรียน และจะต้องอาศัยการรวบรวมปฏิบัติการต่างๆ จากกิจกรรมการเรียนรู้จริงประกอบด้วย ในเรื่องของการวัดและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ควรที่จะให้นักเรียนประเมินตนเองโดย ประเมินความรู้และตามสภาพจริงตามเกณฑ์ที่ครูกำหนด

ดั่งที่สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2543) ได้กล่าวว่าการประเมินตามสภาพจริง จะไม่เน้นการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐานแต่จะเน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของนักเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริงในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นผู้ค้นพบผู้ผลิตความรู้ ผู้ฝึกปฏิบัติจริง รวมทั้งเน้นพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อสนองจุดประสงค์ของหลักสูตร และความต้องการของสังคม นอกจากนี้การประเมินผลตามสภาพจริง จะมีความต่อเนื่องในการให้ข้อมูลในเชิงคุณภาพที่เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนได้ใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการสอนให้เหมาะสมเป็นรายบุคคลได้

การประเมินโดยครู และนักเรียน ร่วมกันกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) ได้กล่าวว่า การประเมินผลการเรียนนั้นจะต้องตกลงร่วมกันว่าจะทำในรูปแบบใด ข้อมูลที่นำมาเป็นส่วนกำหนดเกณฑ์นั้นมีอะไรบ้าง เกณฑ์การประเมินผลต้องชัดเจน มีความเข้าใจตรงกันทั้งผู้เรียน และผู้สอนทุกคนในคณะ และควรแจ้งให้ผู้เรียนทราบก่อนดำเนินการสอน การเรียนการประเมินผลนั้น ควรจะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และวิชาการนั้นจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย รวมทั้งถูกต้องตามหลัก และวิธีของการประเมิน

ดังที่คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543) ได้เสนอแนะว่าขั้นประเมินผล ผู้สอนสามารถทำได้หลากหลายวิธีแต่มีหลักการว่า หากผู้เรียนมีส่วนร่วมกำหนดตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ การประเมินผลนั้นจะมีความหมายต่อผู้เรียน และการประเมินผลด้วยตนเองก็จะทำได้ง่าย และไม่สร้างความรู้สึกผิดหวังในตัวเอง

สรุปว่าครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยมากที่สุดคือการวัดและประเมินผล ที่มีการเน้นทางด้าน คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม และประเมินจากทักษะความสามารถ ความถนัดทางศิลปะของผู้เรียนแต่ละคน ตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย และมีเครื่องมือวัดผลที่มีความเที่ยงตรงเชื่อถือได้ และเปิดโอกาสให้ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการ และกำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินผล

ความคิดเห็นที่ส่นอื่น ๆ เพิ่มเติม ของนักวิชาการทางด้านศิลปศึกษา

ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน การติดตาม คุณภาพ และการสนับสนุนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษานั้น ควรมีส่วนร่วมของหลายฝ่าย จะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพ เกิดการพัฒนาเยาวชนตามที่ต้องการ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ดังที่ กรมวิชาการ (2544) ได้เสนอแนะว่า ผู้บริหารการศึกษา ครู ผู้ปกครอง พ่อ แม่ และผู้มีส่วน เกี่ยวข้องจำเป็นต้องช่วยกันคิดสร้างสรรค์ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ให้เขาได้รู้จักตนเองค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญาด้านการคิด วิเคราะห์ เป็นสาระความรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง รวมทั้งเกิดทักษะในการเรียนรู้ที่มีหลากหลายวิธีเช่น การค้นคว้าอภิปราย ถกเถียง ลงมือปฏิบัติจริง ทั้งคนเดียว และเป็นกลุ่มซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะร่วมมือ ซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกัน และกันอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ รุ่ง แก้วแดง (2542) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาในปัจจุบันต้อง ระดมสรรพกำลังทุกส่วน ทั้งครอบครัว ชุมชน รัฐ เอกชน องค์กรเอกชน สื่อมวลชนโดยในสังคมเพื่อการศึกษาจะต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการศึกษาทุกขั้นตอน ส่วนบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลทุกฝ่ายมีส่วนสำคัญยิ่งในการประสานร่วมมือกันเอาใจใส่ในกิจกรรมศิลปะทั้งใน และนอกโรงเรียนโดยอาจจะอยู่ในฐานะของ

วิทยากร ผู้สนับสนุนหรือประชาสัมพันธ์ เสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และจากการเปลี่ยนแปลงการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษา พ.ศ. 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มาสู่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะพุทธศักราช 2544 ประเด็นสำคัญที่เป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอนในเชิงสร้างสรรค์และพัฒนา คือ ทุกวิชาสามารถบูรณาการกับศิลปะได้ และศิลปะสามารถสัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ได้ดี ดังที่ อัญชลี สารัตนะ (2543) ได้กล่าวว่า การนำศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานให้เกิดความสมบูรณ์ จะทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ และพัฒนาที่สมบูรณ์เป็นคนที่สมบูรณ์ สอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2544) และ เพราพรธณ โกมลมาลย์ (2541) ได้กล่าวถึงการบูรณาการหรือการสร้างเชื่อมโยงระหว่างวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรจะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักว่าสิ่งที่ได้จากสถานศึกษามีประโยชน์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง นอกจากนี้ ชวลิต ดาบแก้ว และ สุดาวดี เหมทานนท์ (2525) ซึ่งได้เสนอแนวทางในการเรียนการสอนศิลปศึกษาว่า ควรสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของหลักสูตร และควรควรประยุกต์ให้สอดคล้อง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ของเนื้อหาในแต่ละวิชา ได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะส่งเสริม และสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ (Susan Kovalik และ Karen Olsen, 1994 และ Jane Roland Martin, 1995) ที่ได้พบว่าการศึกษาแบบบูรณาการช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโลกของสิ่งที่เรียนกับโลกของความจริง ทำให้ผู้เรียนต้องใช้ความคิด ความรู้สึก ประสบการณ์ในการเรียนรู้ ทำให้การเรียนมีลักษณะเป็นองค์รวม นำไปสู่ความสามารถในการจดจำ และแก้ปัญหา เมื่อผู้เรียนสามารถนำข้อมูลจากมันสมองออกมาใช้ได้ดี ทำให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้จากห้องเรียนไปสู่การปฏิบัติ ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน และยังสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ สุนันท์ สังข์อ่อง รัชณี ชังชู และดวงใจ ผือโย (2544) ที่กล่าวถึงการนำหลักสูตร และการสอนแบบบูรณาการไปใช้ในการสอนรายวิชาต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า สำหรับการปฏิรูปโรงเรียน คือ ควรมีการบูรณาการภารกิจหลักในโรงเรียน

### ข้อเสนอแนะสำหรับครูศิลปศึกษา

1. ครูศิลปศึกษาควรศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ถ่องแท้ก่อนทำการสอน เพื่อให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจ อันจะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
2. ครูศิลปศึกษาควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในแต่ละภูมิภาคเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในด้าน การจัดการเรียนการสอนในแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสม
3. ควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่างครูศิลปศึกษา วิทยากรท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 จนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และบูรณาการได้

### ข้อเสนอแนะสำหรับนักวิชาการทางด้านศิลปศึกษา

1. นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาควรมีการประชุม ปรึกษาหารือ สัมมนา วางแผนกับครูผู้สอนและวิทยากรท้องถิ่น เป็นระยะ และมีความต่อเนื่องตลอดทั้งปี เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ
2. นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาร่วมมือกับ หน่วยงานของราชการ เอกชน และครูศิลปศึกษาในการศึกษาวิจัยเพื่อปรับปรุงหลักสูตรทุกๆ 5 ปี

### ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในเขตการศึกษาอื่นๆ เพื่อจัดได้อย่างเหมาะสม
2. ควรมีการศึกษา สภาพ และปัญหาการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในแต่ละเขตการศึกษา และในแต่ละพื้นที่ เพื่อจัดได้ตามความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
3. ควรจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมทางด้านจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ทั้งในระดับชาติ และในภูมิภาคต่างๆ เพื่ออบรมครูศิลปศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร และเป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งหมด